

ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM

HAACHT – ZOELLAAN-KLAPGAT

J. CLAESEN, A. DEVROE,

B. VAN GENECHTEN

SEPTEMBER 2014

COLOFON

Opgraving ☐

Vergunningsnummer:

Datum aanvraag:

Naam aanvrager:

Naam site:

Prospectie ☒

2013/535

4 december 2013

Jan Claesen

Haacht, Zoellaan-Klapgat

Project

Archeologische prospectie met ingreep in de bodem – Haacht, Zoellaan-Klapgat

Opdrachtgever

Gemeente Haacht

Wespelaarsesteenweg 85

3150 Haacht

Opdrachtnemer

ARCHEBO bvba

Merelnest 5

B-3470 Kortenaken, België

BE 0834.280.172

+32 (0)499/24.65.89

info@archebo.be

Projectuitvoering

Jan Claesen, ARCHEBO bvba

Ben Van Genechten, ARCHEBO bvba

Annika Devroe, zelfstandig archeoloog en bouwhistoricus

ARCHEBO-rapport 2014/002

ISSN 2034-5615

© 2014 ARCHEBO bvba

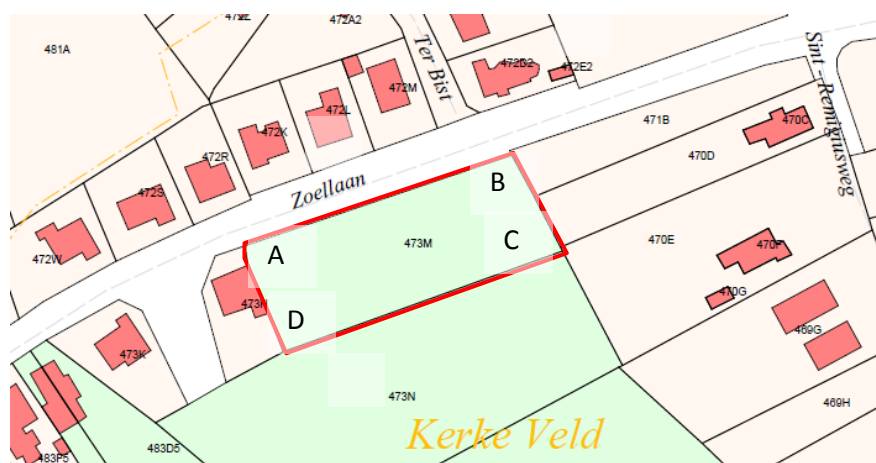
ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

Inhoud

ADMINISTRATIEVE FICHE	i
1. INLEIDING	1
2. PROJECTBESCHRIJVING	1
3. SITUERING VAN HET ONDERZOEKSGBIED	2
4. BODEMKUNDIGE SITUERING EN EVALUATIE	2
5. GEPLANEDE RUIMTELIJKE ONTWIKKELING	5
6. ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING	5
7. METHODE	7
8. RESULTATEN PROEFSLEUVEN	7
8.1. ARCHEOLOGISCHE NIVEAUS	7
8.2. ARCHEOLOGISCHE SPOREN EN STRUCTUREN	7
8.3. ARCHEOLOGISCHE VONDSTEN	7
9. EVALUATIE, WAARDERING EN AANBEVELINGEN	8
9.1. Evaluatie en beantwoording onderzoeksvragen	8
9.2. Waardering	9
9.3. Aanbevelingen	9
10. BIBLIOGRAFIE	9
11. BIJLAGEN	9

ADMINISTRATIEVE FICHE

Opdrachtgever	Gemeente Haacht		
Uitvoerder	ARCHEBO bvba		
Vergunninghouder	Jan Claesen		
Bewaarplaats archief	Gemeente Haacht		
Bewaarplaats vondsten	Gemeente Haacht		
Vergunningsnummer	2013/535		
Projectcode	HAZO		
Vindplaatsnaam	Haacht, Zoellaan-Klapgat		
Locatie	Provincie	Vlaams-Brabant	
	Gemeente	Haacht	
	Deelgemeente	Haacht	
	Plaats	Zoellaan-Klapgat	
Lambertcoördinaten	A	x	168552
		Y	185467
	B	x	168624
		Y	185491
	C	x	168635
		Y	185468
	D	x	168561
		Y	185441
Kadaster (CadGIS 2014)	Afd.1, sec. F perceel : 473		

Kaart onderzoeksgebied

Begin- en einddatum terreinwerk	27/02/2014
Grootte projectgebied	2683 m ²
Grootte onderzochte oppervlakte	347 m ²

1. INLEIDING

Binnen de stedenbouwkundige vergunning voor een verkaveling werd een archeologische prospectie met ingreep in de bodem opgelegd door het Agentschap Onroerend Erfgoed aan de bouwheer.

De opdracht werd door de bouwheer, gemeente Haacht, toegekend aan ARCHEBO bvba op 13 januari 2014.

De prospectievergunning werd afgeleverd op 11 februari 2014.

Dit document vormt het eindrapport van deze opdracht.

2. PROJECTBESCHRIJVING

Doel van het onderzoek is een archeologische evaluatie van het onderzoeksgebied. Hierbij moeten volgende vragen beantwoord worden:

- Zijn er sporen aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Wat is de dichtheid en verspreiding van de aangetroffen sporen?
- Wat is de diepteligging, dikte en stratigrafische positie van de archeologische vondscultuurlaag en sporenniveaus?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en wat is een mogelijke interpretatie?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Wat is de geschatte omvang van de site?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?
- Wat is de landschappelijke context en de fysieke kwaliteit van de nederzetting?
- Wat is de bodemkundige gaafheid van de site?
- Kan er een uitspraak gedaan worden over de vorming en datering van het plaggendek? Is er sprake van een stratigrafie in het plaggendek? En zo ja, kunnen de stratigrafische onderscheiden entiteiten worden gedateerd?
- Evalueer de gebruikte onderzoeksmethode in functie van natuurlijke bodemopbouw en siteopbouw en tafonomie.
- In welke mate stemmen de bekomen resultaten overeen met de in dit document beschreven verwachtingen?

De opgeleverde eindproducten omvatten (in overeenstemming met de BVS):

- Het eindrapport
- Het werkputinplantingsplan
- Sporenplannen
- Het onderzoeksarchief, met onder meer:
 - Inventarislijsten vondsten, sporenbeschrijving, plannen/tekeningen, foto's
 - Dagboek
 - Rapport
 - Foto's, plannen/tekeningen, profieltekeningen en beschrijvingen
 - Vondsten

3. SITUERING VAN HET ONDERZOEKSGBIED

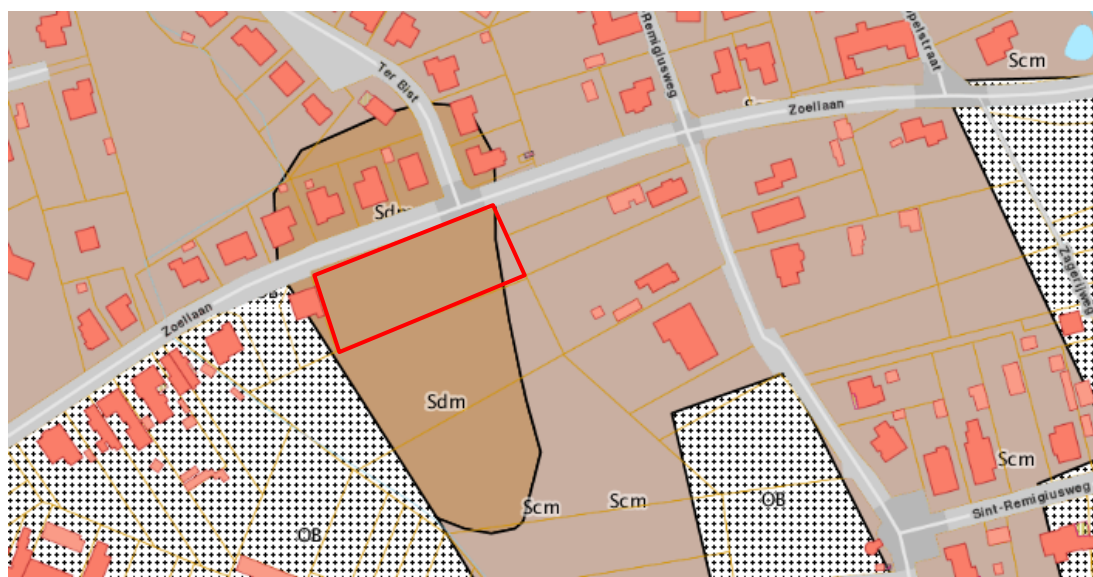
Het onderzoeksgebied ligt ten noordwesten van de Sint-Remigiuskerk (centrum Haacht). In het noorden wordt het begrensd door de Zoellaan. Zuidelijk vormt Klapgat de grens van het onderzoeksgebied. Ten westen en ten oosten van het perceel lopen respectievelijk de Rijmenamsesteenweg en de Sint-Remigiusweg. Kadastraal valt het gebied onder afdeling 1, sectie F, perceel: 473M.

Figuur 1: Detail topografische kaart met middenschale kleurenortho als achtergrond en aanduiding van het plangebied (rood gebied). (Bron: AGIV)

Het onderzoeksgebied bevindt zich tussen 11,56 en 12,04 m TAW.

4. BODEMKUNDIGE SITUERING EN EVALUATIE

Figuur 2 : Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied in het rood (bron : AGIV)

Op de bodemkaart vallen de sequenties Sdm en Scm binnen het onderzoeksgebied.
Sdm : matig nat lemig zand met dikke antropogene humus A horizont.
Scm : matig droog lemig zand met dikke antropogene humus A horizont.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek kon het bodemprofiel in detail bekeken worden.

Figuur 3 : Westprofiel in werkput 1 (ARCHEBO bvba 2014)

In het profiel is de dikke antropogene humus A horizont duidelijk zichtbaar en is bijna 1m dik. De bovenste 40cm is mogelijk recent ontstaan door aanvulling. Dit bovenste pakket bevat aanzienlijk wat klei en kleine silexkeien, dewelke hier niet thuishoren. Het onderste gedeelte van de A horizont is duidelijk herkenbaar als plaggenbodem. Deze is ontstaan door beddenbouw. De maanvormige resten van de greppels naast de bedden zijn nog duidelijk herkenbaar in het detail. Tevens zijn talrijke sporen van spade steken zichtbaar.

Figuur 4 : Detail van het westprofiel in werkput 1 met aanduiding van de maanvormige resten van de greppels naast de bedden (ARCHEBO bvba 2014).

Het origineel aanwezige bodemprofiel kan met zekerheid aangeduid worden als een profiel met een sterk ontwikkelde podzol. Resten hiervan kunnen zowel in het vlak als in het profiel herkend worden.

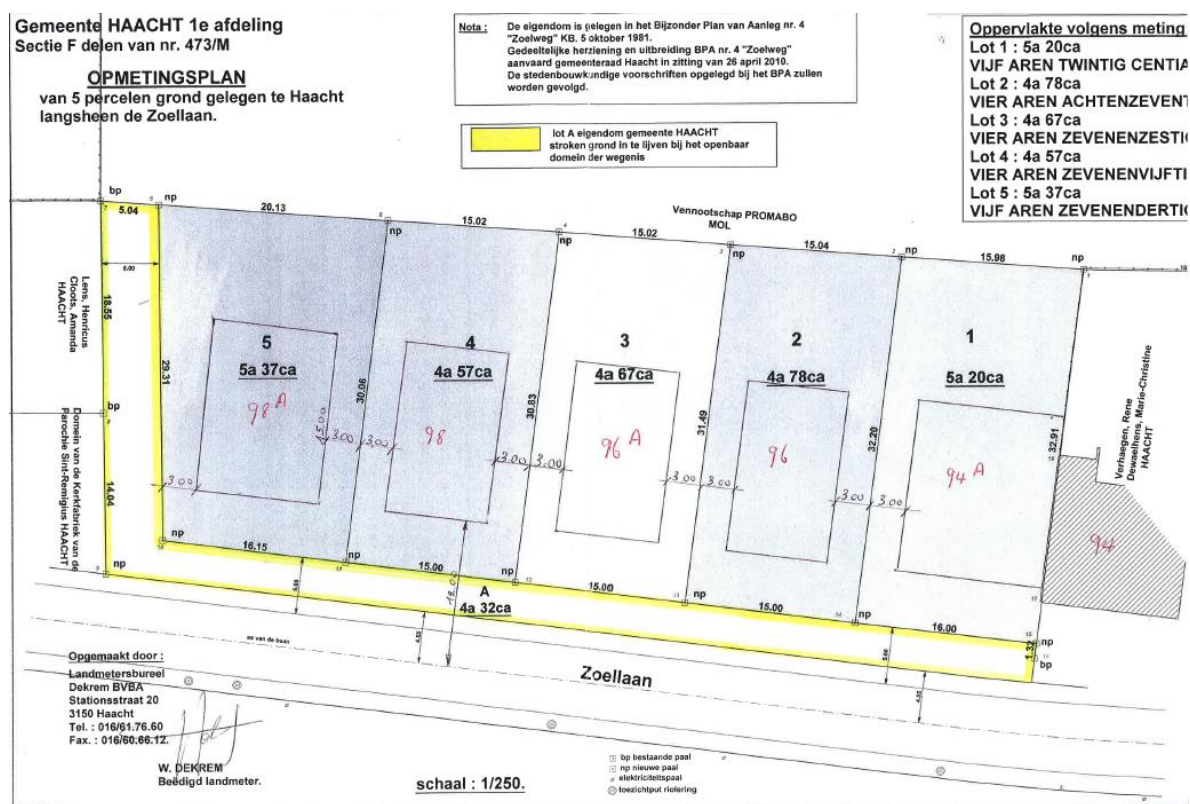

Figuur 5 : Links: een goed ontwikkelde podzol in het noordprofiel van werkput 2, rechts : resten van een podzol in wortelgangen in het vlak. (ARCHEBO bvba 2014).

Als besluit kan hier gesteld worden dat een sterk ontwikkelde podzol overal aanwezig is geweest, maar deze profielontwikkeling is sterk verstoord door de aanleg van beddenbouw. Door deze methode, vermoedelijk gebruikt vanaf de 16^e eeuw, van grondbewerking is de plaggenbodem ontstaan. Dit impliceert eveneens dat de oudste archeologische sporen zeer sterk, zoniet geheel, verstoord en verdwenen zijn.

5. GEPLANEDE RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

De gemeente Haacht zal op het terrein een verkavelingsproject realiseren.

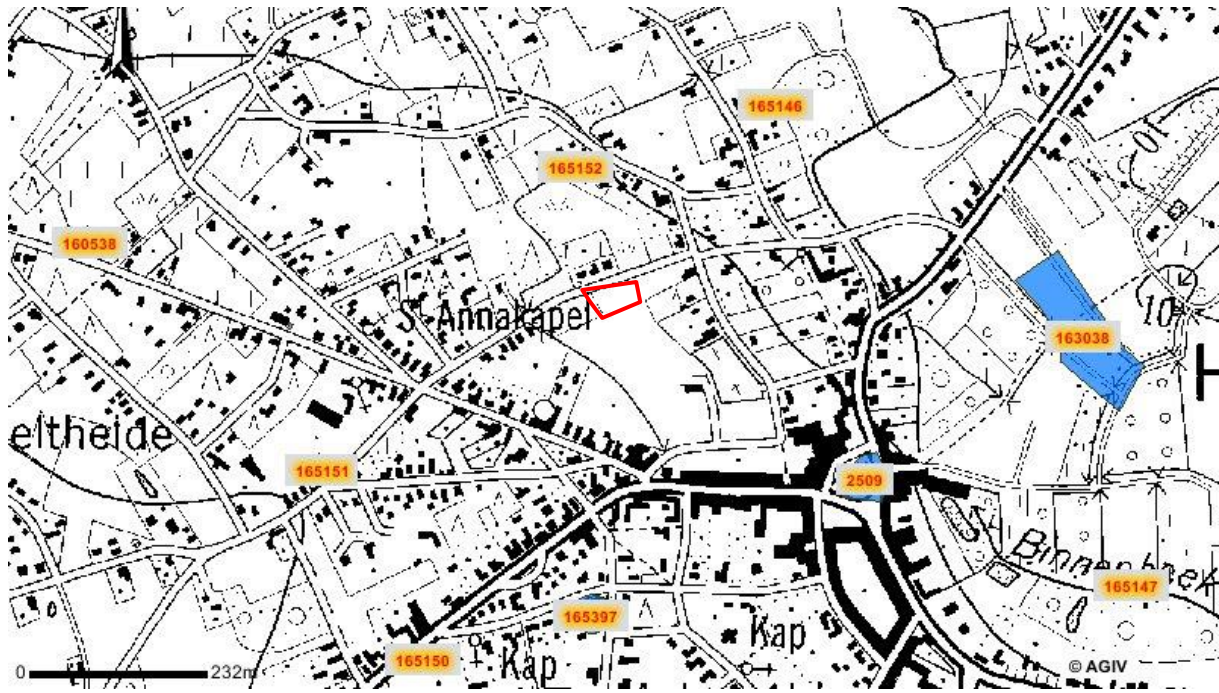

Figuur 6 Ontwerpplan van het onderzoeksgebied. (Landmeter DEKREM)

6. ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

In de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) staan verschillende vondstlocaties in de ruime omgeving van het projectgebied aangeduid.

Vondstlocaties 165152, 165146, 165147, 165150 en 165151 zijn bunkers die tot de KW-linie behoorden. Tijdens een mechanische prospectie in 2012 werd ten westen een kuil uit de Romeinse periode en een kuil uit de Bronstijd aangetroffen (locatie 160538). Op locatie 165397 stond een 18de-eeuwse molen. De Sint-Remigiuskerk (vondstlocatie 2509) gaat terug op de late middeleeuwen. Een deel van het oorspronkelijke gebouw uit 1281 bleef bewaard in de zijmuren van het huidige koor. Tot slot bevond zich ter hoogte van locatie 163038 vermoedelijk een middeleeuwse motte.

Figuur 7 Centrale archeologische inventaris met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties in de buurt. (CAI 2014)

Doordat het onderzoeksgebied in de nabijheid van het centrum van Haacht gelegen is, wordt de kans op het aantreffen van sporen uit de middeleeuwen en jongere periodes aanzienlijk verhoogd.

Op de Ferrariskaart wordt het kavel als akkerland weergegeven.

Figuur 8 Detail van de Ferrariskaart met lokalisatie van het plangebied in rood. (Bron: Koninklijke Bibliotheek van België).

7. METHODE

De proefsleuven werden volgens de methode van parallelle continue sleuven aangelegd. De afgraving gebeurde door een kraan op rupsbanden van 21 ton met tandeloze graafbak van 2m breed. De afstand tussen de sleuven bedraagt ca. 12m. Doordat bij de aanleg van profielputten aan de kop van de proefsleuven telkens sporen zaten en deze dus sterk verstoord zouden worden, werd geopteerd om geen profielputten meer aan te leggen. De bodemopbouw was in het proefputtenonderzoek echter al duidelijk.

Na het aanleggen van de proefsleuven werden deze gecontroleerd met een metaaldetector. De storthopen werden eveneens met een metaaldetector gescreend.

		oppervlakte
onderzoeksgebied		2683,00 m ²
werkput 1		179,00 m ²
werkput 2		168,00 m ²
totaal aangelegde werkputten		347,00 m²
TOTAAL aangelegd %		12,9 %

Figuur 9 Totaal aangelegde oppervlakte. (ARCHEBO bvba 2014)

8. RESULTATEN PROEFSLEUVEN

8.1. ARCHEOLOGISCHE NIVEAUS

Er werd één archeologisch interessant niveau aangetroffen. Dit niveau bevindt zich gemiddeld 80cm onder het maaiveld, namelijk 10,70 à 11,20m TAW.

8.2. ARCHEOLOGISCHE SPOREN EN STRUCTUREN

Er werden in totaal 10 sporen aangetroffen. Twee sporen, WP1S1 en WP2S1, zijn kleine greppels.

Twee sporen, WP1S2 en WP1S6 zijn kleine rechthoekige sporen van paalkuilen. Door hun vorm zijn ze als vrij recent te beschouwen.

Sporen 3, 4 en 5 in werkput 1 zijn grotere onregelmatige sporen die zeer heterogeen en vlekkelig zijn. Hun grijsblauwe kleur vertoont een zekere gelijkenis. In spoor 4 werd een stuk baksteen aangetroffen. Deze sporen zijn vermoedelijk ontstaan bij één van de eerste ontginningen met het beddenbouwsysteem waarbij de humusaanrijkingshorizont naar boven werd gespit.

Spoor 2 in werkput 2 is een rond spoor, vermoedelijk te groot voor een paalkuil. De vulling is zeer vlekkelig en bevat ijzerconcreties die natuurlijk zijn. De donkergrijsblauwe kleur laat vermoeden dat het spoor enige ouderdom heeft, maar bij gebrek aan vondsten is het spoor niet dateerbaar.

Tenslotte zijn sporen 3 en 4 in werkput 2 ronde vlekken. Hun kleur is grijsbruin. De vulling is vlekkelig en heterogeen. In de coupe zijn deze sporen zeer slecht bewaard tot maximaal 3cm.

8.3. ARCHEOLOGISCHE VONDSTEN

Op een fragment baksteen uit spoor 4 WP 1 na, werden geen vondsten aangetroffen.

9. EVALUATIE, WAARDERING EN AANBEVELINGEN

9.1. EVALUATIE EN BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

- Zijn er sporen aanwezig?
 - o Er zijn 10 sporen aanwezig. 2 sporen zijn rechthoekig, 2 andere sporen zijn resten van greppels. De overige sporen zijn rond of onregelmatig.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
 - o Alle 10 sporen zijn antropogeen.
- Wat is de dichtheid en verspreiding van de aangetroffen sporen?
 - o De sporen zijn sterk verspreid en vertonen geen onderlinge samenhang.
- Wat is de diepteligging, dikte en stratigrafische positie van de archeologische vondst-cultuurlaag en sporenniveaus?
 - o 10,70-11,20m TAW
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
 - o De greppels zijn zeer ondiep bewaard. In het vlak zijn de sporen vrij goed bewaard, maar in de diepte zijn de sporen slecht tot zeer slecht bewaard. Sporen 3 en 4 in WP2 zijn bijvoorbeeld slechts 3 cm diep bewaard.
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en wat is een mogelijke interpretatie?
 - o De greppels maken mogelijk deel uit van een geordende percelering. De andere sporen vertonen op het eerste zicht geen onderlinge samenhang.
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
 - o De sporen kunnen niet gedateerd worden, maar zijn omwille van hun kleur vermoedelijk niet uit dezelfde periode.
- Wat is de geschatte omvang van de site?
 - o nvt
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?
 - o nvt
- Wat is de landschappelijke context en de fysieke kwaliteit van de nederzetting?
 - o Het gebied heeft een zeer sterke antropogene invloed ondergaan. De ooit aanwezige podzol heeft een zeer sterke verstoring gekend door de aanleg van een beddenbouwsysteem. Dit systeem van bewerking domineert de kwaliteit van de site en heeft zo een plaggenvlaag doen ontstaan.
- Kan er een uitspraak gedaan worden over de vorming en datering van het plaggendek? Is er sprake van een stratigrafie in het plaggendek? En zo ja, kunnen de stratigrafisch onderscheiden entiteiten worden gedateerd?
 - o Het plaggendek is met zekerheid gevormd door het beddenbouw systeem. Vermoedelijk wordt dit systeem gebruikt vanaf de 16^e eeuw.
- Evalueer de gebruikte onderzoeksmethode in functie van natuurlijke bodemopbouw en site-opbouw en tafonomie.
 - o De aanleg van profielputten was cruciaal om de bodemopbouw en verandering te begrijpen. Deze bleken ook cruciaal voor het begrijpen van de topografische situatie vroeger en nu. Tevens liet dit systeem toe om het initiële bodemprofiel te schetsen.
- In welke mate stemmen de bekomen resultaten overeen met de in dit document beschreven verwachtingen?
 - o De verwachting van middeleeuwse activiteit werd niet ingelost. Mogelijk heeft de sterke invloed van het beddenbouwsysteem hiermee te maken omdat er zeer diep gespit werd.

9.2. WAARDERING

Naast 2 recente sporen werden enkele niet dateerbare sporen aangetroffen. Deze sporen vertonen geen onderlinge samenhang en zijn vermoedelijk geen paalkuilen. Verder zijn de sporen sterk verspreid en hebben dan ook een lage archeologische waarde.

9.3. AANBEVELINGEN

Op het terrein werden slechts matig interessante sporen aangetroffen. Het terrein heeft een grote verstoringsimpact gekend door de aanleg van een beddenbouwsysteem. Mogelijk zijn bij deze diepe bewerking in de bodem de interessante archeologische sporen quasi volledig verdwenen. Er dient hier dan ook geen vervolgonderzoek op gelegd te worden. Ons advies luidt dat het terrein best vrijgegeven kan worden.

10. BIBLIOGRAFIE

AGIV (Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen) (2011), <http://www.agiv.be/gis/>.

CAI (Centrale Archeologische Inventaris) (2014), <http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/cai/>.

Koninklijke Bibliotheek van België (2010), Ferrariskaart, http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerrarisCarte_nl.html.

11. BIJLAGEN

- Fotolijst
- Sporenlijst
- Plannenlijst

FOTOLIJST							
Fotonummer	Werkput	Overzichtsfoto	Spoor	Profiel	Coupe	Opmerkingen	Datum
1	1			west			27/02/2014
2	1			west		detail beddenbouw	27/02/2014
3	1	x					27/02/2014
4	1	x					27/02/2014
5	1		1				27/02/2014
6	1		2				27/02/2014
7	1		2				27/02/2014
8	1		3				27/02/2014
9	1		3				27/02/2014
10	1	x					27/02/2014
11	1	x				resten podzol	27/02/2014
12	1		4				27/02/2014
13	1		5				27/02/2014
14	1		6				27/02/2014
15	1	x					27/02/2014
16	1	x					27/02/2014
17	2					resten podzol	27/02/2014
18	2					detail podzol	27/02/2014
19	2		1				27/02/2014
20	1		6		x		27/02/2014
21	2		2				27/02/2014
22	2		3				27/02/2014
23	2		4				27/02/2014
24	2		2		x		27/02/2014
25	2		3		x		27/02/2014
26	2		4		x		27/02/2014
27	2	x					27/02/2014
28	1					detail beddenbouw	27/02/2014
29	1					detail beddenbouw	27/02/2014
30	1					detail beddenbouw	27/02/2014
31	1					detail beddenbouw	27/02/2014

SPORENLIJST								
Spoornummer	Werkput	Vlak	Vorm	Kleur			Textuur	Interpretatie
					hoofdkleur	bijkleur		
1	1	1	rechthoekig	donker	grijs			greppel
2	1	1	vierkant	donker	grijs			paalkuil
3	1	1	rond	donker	grijs		vlekkerig	
4	1	1	onregelmatig	donker	grijs		vlekkerig	
5	1	1	onregelmatig	donker	grijs		vlekkerig	
6	1	1	rechthoekig	donker	grijs		vlekkerig	paalkuil
1	2	1	rechthoekig	donker	grijs		homogeen	greppel
2	2	1	rond	donker	grijs		vlekkerig	
3	2	1	rond	donker	grijs		vlekkerig	
4	2	1	rond	donker	grijs	bruin	vlekkerig	

PLANNENLIJST

Plan 1 Allesporenplan

